

V. évfolyam, 81. szám.

Előfizetési árak helyben és vidéken:
 Egy évre - - - - - 12 korona
 Félévre - - - - - 6 korona
 Negyedévre - - - - - 3 korona
 Egyes szám ára - - - 12 fillér.
 Megjelenik vasárnap és csütörtök reggel.

HATÁRŐR

= UJVIDÉK, 1909. =

október 10. vasárnap

Szerkesztőség és kiadóhivatal
 Ujvidék, Petöfi-utca 47. szám.,
 ahová a lap szellemi s anyagi részét
 illető közlemények intézendők.
 Ilyen közleményeket és megkereséseket lapunk nyomdája is elfogad.

AZ ORSZÁGOS FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS PÁRT DÉLVIDÉKI HIVATALOS LAPJA.

Lapvezér: Teleki Arvéd gróf.

Mi is ott leszünk!

Ujvidék, 1909. okt. 9.

A mi osztrák szövetségeseink akkor támasztanak nálunk politikai, majd alkotmányválságot, amikor nekik jól esik. Egyszer azért rendez Bécs nálunk válságot, mert szerintük képzelt állami önállóságunk tudatában, annak egyik látható és legfontosabb szervében, a véderőnél magyar jellegünk érvényesítését követeljük. Máskor azért, mert hitel- és gazdasági viszonyaink önállóságát, Ausztriától való függetlenítését kívánjuk. Legközelebb már azért és akkor is fog válságot provokálni Bécs, ha más államnak termékeinkből valamit eladni, vagy más államból származó iparcikkeket vásárolni merészkedünk. Vagy majd akkor is, ha Hodzsa Milán kölpényi képviselőt a magyar állam elleni izgatásért a szegedi vagy a budapesti ügyészség kérdőre meri vonni. Vagy ha Lueger urat Magyarországra történő kirándulásakor nem fogadja a magyar felelős miniszterium az ország határánál. A válság előidézésének okát ad abszurdum igyekeztem megismertetni. Ennek dacára meg vagyok győződve, hogy igen sokan találkoznak ebben a szegény elárvult országban, akik nemcsak lehetők tartják nemzetünk ekkora megalázását, hanem még örülnének is a politikai viszonyok ilyen fokú elvadásán. Ennek az áldatlan állapotnak véget kell szakítanunk. Véget vetni ennek pedig csak egy módon lehet: ha *mindenképpen*, aki nem áll Bécs szolgálatában, *összefog* és *elkészül* a most küszöbön álló alkotmányválságra, elkészül és szervezkedik a netán még ezentul rendezni szándékolt válságokra.

Hogy csináljuk ezt? Alkalmat kell adni és keresni, hogy minden polgára ez országnak színt valljon: részt kíván-e venni a magyar állam igaz, intézményesen biztosítandó önállóságáért vivandó harcban. Minden egyes polgárt külön-külön számon tartani és így megtudni, megismerni: *igaz barátja-e* a nemzetünk szabaddá és függetlenné tétele iránt megindított akciónak?

Alakuljon minden városban, minden községben egy-egy szervezet, mely népgyűlések rendezésével, hírlapok és nyomda-termékek terjesztésével az össz-lakosságot a nemzeti küzdelem lényegéről, céljáról megismertesse. Ennek

megtörténte után kerületenkint, majd utcát-utca után, házat-ház után sorba véve, minden egyes polgárt felhívja az országunk, nemzetünk és minden egyes polgárának szabadságát, függetlenségét kivívni célzó — hazafias munkához, mozgalomhoz való csatlakozásra.

Ez a szervezkedés egyesíteni a népjogok és az ország alkotmányos jogaiért becsülettel küzdő polgárok összességét. A polgárokat és a proletárokat. Ez teremtené meg az emberek igaz egyenlőségét — Krisztus Urunk dicső tanát.

Egyszerre megszűnnék a jelszavakkal, a frázisokkal való handabandázást. Nem bujhat ki a színvallás kötelezettsége alól senki sem, akármilyen filiszter is volt eddig, akárhogy akarna diplomatisálni. Mert ez a szervezet ki fogja gombolni a begomboltakat. A lepisuskásokat. A mindig csak hatalom után szaladgálókat. Az idegen lakájokat és az idegen országból fizetett demagógokat, vagy fontoskodó, „aggodalmaszkodó” politikusokat.

Hogy így, ebben a mederben, ebben a keretben fog-e az ország és népének jogait kivívni hivatott mozgalom már holnap, vagy holnapután megindulni, nem tudom. De egyet tudok. Vége van már a népámtásnak, melyből Magyarországon 42 év óta annyi politikus kenyeret, no meg egy kis uradalmat, címet, rangot, vagy ehhez hasonló jókat szerzett.

Megszűnt az az idő, hogy a mindinkább intelligenssé lett népünket szavazó figurákká bedresszírozni. Az osztrák ármádiában eltanult egyik veszényszóval kiáltja majd népünk a Bécsnek kerítő politikusok felé: „Halt“! Mert most már — hála a Gondviselésnek — ott vagyunk, hogy csak annak a szolgabírónak, annak a papnak hisz a mi — öntudatra ébredt — népünk, aki a nép, az ország javára és nem a strébersége érdekében hirdeti a napi politika ígét. Nem lehet már ezentul a nép félrevezetésével karriért csinálni!

Hát csak jöjjön az az alkotmányválság! Bizom hazám józan gondolkodásu, felvilágosodott népében. A reá támadó politikai kerítőket még csak ki sem fogja verni a pitvarából — csak etetni nem fogja. Politikájuk ezuttal és ezentul éltető talajra, friss életet adó levegőre itt nem fog találni. Ki fog aszni, bele fog pusztulni saját undokságában, romlottságában. Legalább így lesz ez itt Ujvidéken.

Ez a város és derék, becsületes lakossága ezen a politikai purgatoriumon már keresztül ment. Ebben a városban minden egyes polgár — akármilyen nemzetiségű, vallásu — ha kell, ki fogja venni küzdelmi részét a reánk küldendő alkotmány- és népjogot rabló válságból. És hogy erről az egész ország meggyőződést szerezhessen, még ezen hónapban tartunk városunkban, nagynévű képviselője, gróf Teleki Arvéd beszámolója kapcsán egy nagy általános népgyűlést, melyre e város minden emberrnyi fiát meghívjuk, hogy előbb meghallgassa a munkás főurat, meghallgassa a mi politikai hitvallásunkat és ha úgy tetszik, felszólalásával jobb ideát szolgáltatson, bennünket nemzetünk mikénti szabaddá, önálló tételére kitanítsa. —a—r.

Építkezéseink.

Közkórház — limáni csatorna.

I.

A XX. század kétséget kizárólag a közegészségügy fejlődése jegyében született.

Minden állam, város és maga az egész társadalom, több mint egy emberöltőn azon fáradozik a modern orvosi tudomány és technika összes számbavehető eszközeivel, hogy utat és módot találjon az emberiség legnagyobb ellenségeinek: a betegségek számtalan fajainak leküzdésére.

Mig az orvosi kar tudományos téren folytat az epidemikus járványok legyőzésére eredménydus munkálkodást, addig hazai városaink intéző körei a közegészségügyet emelő intézmények: kórházak, fürdők, csatornák, vízművek, stb. létesítésének egész sorával, — ha kell, városaik anyagi erejét túlhaladó áldozatkészséggel is arra törekszenek, hogy városaikat első sorban egészségessé és csak másodsorban tegyék széppé.

Ujvidék szab. kir. városa, amely a kereskedelem és ipar terén a délmagyarországi városok terén eddig is az első helyet foglalta el a közegészségügy emelése érdekében kifejtett munkájában — erős lélekkel mondhatom — ismét csak a legelső köztűz halad.

Már messziről pompázik az őszi nap fényében ragyogó ártézi-fürdő kupolája,

BOGDÁNY és TÁRSA

Budapest,
 VI. Dálnok-utca 12. sz.
 Telefon 988.

Központi fűtés, szellőztetés, vízvezeték, csatornázás és világítás berendező vállalat.

Ujvidék, Tököly Imre-utca 11. Telefon 219.

a mely alatt annyi — a mindennapi élet zajában és terhes küzdelmében kifáradt ember fog enyhülést találni — és örömmel üdvözöljük pár száz méterrel odább, az impozáns kórházi pavillonok sorát: — a melyek ezer és ezer halandónak adják majdan vissza a legdrágább kincsüket s amelyekben felszárad a fájdalom facsarta könyvek árja.

E két hatalmas mű megteremtése után született a szerényen a föld mélyében meghúzódó harmadik, amely nem pompázik ugyan fényes előcsarnokokkal, sem külső architektonikus díszszel, — de amely a kettőnek elengedhetetlen kiegészítő része és amely nélkül azok meddő funkcióra lennének kárhoztatva.

Ez a közkórház — limáni csatorna. Áldásos működést teljesít, a mennyiben a mellette húzódó területeknek eddig oly kedvezőtlen, fertőzött talajviszonyait egy csapással megjavítani van hivatva. Városunk érdemes vezetői, ezen csatornamű létesítésénél a legnagyobb elővigyázattal és gonddal jártak el; mert csatornát építeni sokkal könnyebb, mint a különböző faktorok, helyi viszonyok és költségek figyelembe vételével azt jól megtervezni.

Általában egy város csatornázásának megoldása magában véve is nagy probléma, annál inkább nehezebb egy külön álló szakasznak oly módon való megépítése, amely egyfelől a modern műszaki követelményeknek megfelelő, aránylag a legkisebb költséggel és leg-tökéletesebben vezeti le az ártézi fürdő és közkórház csapadék használati, szennyvizeit és a fekáliák nagy tömegét — és másfelől majdan, az általános csatornahálózatba lesz beköthető. Ezen feltételeknek megfelelőleg esett a választás az *usztató* csatornázási rend-

szerre, mint amely legtöletesebben képes az összes levezetendő tömeget egy csatornában továbbítani.

A nyilvános árlejtés alkalmával kifejtett nagy verseny folytán, Pittel báró, betonépítő cég, 96.000 koronás ajánlata alapján a városi tanács a munkálatokat oly előnyösen adta ki, hogy arra a jövőben alig nyílne alkalma.

Merültek ugyan föl egyesek részéről más megoldási módok is: pl. a kórház és fürdő csapadék és szennyvizeinek nyílt folyókák segítségével való elvezetése, amely a kultúra magas fokán álló városunkban, a közegészségügy terén hamisítatlan ázsiai állapotot teremthetett volna.

A szennyves vizek derítésének és tisztításának hívei viszont gazdaságos berendezésnek tartották a legalább 40.000 kor. befektetési és 1000 korona üzemköltséget igénylő, tökéletesen ülepítési rendszert, mely kizárólag a fürdő és kórház céljaira szolgált volna. Sőt véleményezték azt is, hogy a Szt. Pétervár, Berlin stb. világvárosokban alkalmazott — helyi viszonyainknak egyáltalában meg nem felelő „Schone“-féle eljárás segítségével történjék a két objektum víztelenítése.

Mindezen rendszerek azonban elfogadhatók nem voltak s így bővebb részletezésre egy szűk cikk keretében főlegesen kiterjeszkednünk s csak azt jegyezzük meg, hogy a csatorna-művet tervező mérnöki hivatal a legjobb, legtökéletesebb és leggazdaságosabbat igyekezett nyújtani. Hogy ezen reményében nem csalódott, tények fogják bizonyítani.

Kisérjük már most figyelemmel a csatornavonal irányát. Szemünkbe ötlük, hogy csatornánk, a lehető legrövidebb uton, a Futaki-utca, Lövész-utca, a gyá-

rakhoz vezető Széchenyi-utca egy részén húzódik keresztül és befordul a létesítendő tisztviselő-telep mellett tervezett utcán át a Limánra. Itt mindentűt a város szabályozási tervben kitüntetett, a közel jövőben kiépítendő utcák tengelyvonalában halad és a limáni szivattyu-telep meglévő kutjába torkollik. Mellékvezetékkel csatlakozik ezen hatalmas főgyűjtőhöz a limáni gazdasági udvar mellett, a postától az Örmény-utcán keresztül húzódó II. rendű gyűjtő szakasz, amelybe egyfelől a Petőfi utcai, másfelől a városbáz, — Kossuth Lajos-utcai magasabba helyezett mellékág is vezet. Tisztán helyi jelentőségű, mely csak a Petőfi-utcának, Mátyás király és Lövész-utca közti területét vízteleníti: a Széchenyi és Lövész-utca keresztező pontjában épült aknába betorkoló, holtágu csatornavonal. Ugy a limáni fő-, mint a mellék-gyűjtők esés, mélység és dimenzió tekintetében ugy vannak megépítve, hogy azokba a szomszédos, csak a jövőben csatornázandó utcák szennyvizei bebocsáthatók és egész csatornahálózatunk a majdan kiépítendő általános csatornamű főgyűjtőjébe föltétlenül beköthető lesz.

A mi a csatornák dimenzióját illeti, tökéletesen megfelelnek a legnagyobb záporok esővíz mennyiségének. Újvidék városában megfoghatatlan módon gyökeret vert a téves felfogás, hogy minél nagyobb szelvényű a csatorna, annál jobban funkcionál. Mutatja ezt a léptenyomon tapasztalható igyekezet, hogy házi csatornákat a bőven elegendő 15-20 cm. belső átmérő helyett 40/60 óriási szelvénynyel és megfelelő horribilis költséggel építenek. Pedig örök igazság, hogy az a legjobb vezeték, amelynek legkisebb szelvénye az esés és vízsebesség helyes megválasztása mellett, a

TÁRCA.

Szegény bolond.

Írta: Mihálovits Aladár.

A tárna sötét nyílása körül gyülekezni kezdtek a bányamunkások, várva az időt, amikor a kosárba lépésre megadják a jelt, hogy leszállva a föld gyomrába, oda lent megszerezék itt fent sanyilódó családjuknak a mindennapi kenyeret.

A láncok csörgése jelezte, hogy kezdődik a leszállás.

„Szerencse le! Szerencse fel! — hangzott a köszöntés komoran, mintha a borus égen gomolygó sötét felhők nyomasztó hangulata a munkások lelken át verődne vissza. A fakó arcokon végig húzódó mély redők is arra engednek következtetni, hogy ma a munkások sejtelemszerűen rosszra vannak elkészülve.

„Szerencse fel! — bajtársak! — csendült meg egy gyenge férfihang, köszöntve a még fent lévő keveseket. Barátságos, mondhatni vidám hangja oly különös ellentétben állott mogorva környezetével. Mint hangja, termete is vézna, megjelenése igénytelen volt, csak szemei, villogó nagy szemei s magas, kidomborodó homloka árulták el, hogy a külső lepel nemes lelket takar.

Azonban a barátságos köszöntést korántsem viszonozták barátságosan, sőt szánó mosolylyal húzódtak összebb a kosárban levők,

hogy helyet szorítsanak neki. Így leszálltak az utolsók is.

Az utolsókkal volt a „szegény bolond“, amint a véznát a bányatelepen már nevezték.

A sötét, nedves, sártól maszatos folyosón már javában folyt a munka.

A csákányok ütéseit visszavetették a hangot felfogó falak; csille közeledését jelezte hangos „haló“ kiáltás s imitt-amott hosszú folyosók végén fel-feltűntek a pislogó mécssek, mint lidércűztek sötét éjszakában.

Kriptára emlékeztető hely a bánya. Mindenütt ott suhog a pucér csontu halál.

Am minderre nem gondol a bányász. Ő csak azt a négyzetet figyeli, amely közvetlenül környezi; azt a boltozatot tanulmányozza, amelybe csákányát vágja: hogy elég erős-e, kibírja-e még az ütés okozta rezgést, avagy leomlással fenyegeti a felette lebegő köves, agyagos szemfedő?

De lám! A csákányok monoton koppanásai közepette, a maga veszélyére mitsem hederítve, mégis rá ér valaki távolabbi dolgokra figyelni.

A fentebb bemutatott „bolond“ gyenge kezeiben emelgette a hatalmas csákányt, de alig hántott le egy pár réteget munkahelyének boltozatán, már leengedte a nehéz szereszmot, reátámaszkodva s figyelve meresztette csodás szemeit a folyosó végnélküli sötétjébe. Közben halkán dudolhatta a bányász-nóta hatodik és hetedik versszakát:

„Ha elveszünk mélyen alant,
Nem lesz nekünk nehéz a hant,

Anyánk, a föld majd átölel:
Bányász legény szerencse fel!

Nines itt madár, lomb nem fakad
Itt a kemény sziklák alatt,
Mégis a sziv úgy feldobog,
Ha csille száll s a mécs lobog!...

A dal elvész a serény munka zajában s aki elhalad a dalos mellett, sajnálkozva és megvetően nézi.

Miért? — — —

Azért, mert fizikai ereje nem elegendő a nehéz munkához; mert elvonult és sokat gubbasztott egymagában.

— De szellemi erejét nem mérlegeli senki!

Avval már nem törődnek, hogy milyen könyveket böngész szabad idejében, ha azoknak a könyveknek a címlapján ott feketélik is a szó: *Chemia, Geologia*. De ha néha az öreg bányász mérnök faggatja is, hogy érti-e, amit olvas? — hallgat konokul. —

Pedig érti ám, de nagyon is azokat az idegen szavakat ott az elsárgult, szagatos lapokon; mert valaha jobb időket is élt s ide a föld gyomrába a lét küzdelme vetette le. Most az ő helyét mások, kevésbé érdemesek bitorolják: de itt lent legalább feled-feled a holdas estéket, a pirkadó hajnalt, meg azt a bodros arany fűrtű angyalfejet....

Ez az ő nagy titka és erre rá nem jöhet senki, mert most már őt a földfeletti nem érdeklik, csak a föld mélyének, a bánya rejtett titkainak él egyedül.

leveze...
megfelel...
legkedv...
Hogy...
30 cm. á...
dóan fol...
lakosság...
vizmenn...

Okt.

Az „...
az aradi...
zsébet szá...
pendezett...
valami...
Vladimir...
stättler...
városi tön...
függetlens...
kesztőt...
Pummer...
gös Árpá...
miségi k...
Szomorua...
mennyire...
magyarjai...
zaton“ ki...
Bozsenik...
jain olvas...
gazdag be...
szavolata...
pelt. A ka...
a társula...
Bozs...
párt társu...
vetkező: ...
„Em...
Emlé...
Emlé...
részevev...
Emlé...
gyász mi...
Van...
nek tekin...
nem röpt...

Ha né...
legelhagy...
kerül, rá...
nak, mit...
ha vissza...
hogy ker...
Az i...
kát. Hisz...
folyjon a...
Noha...
sejtelmek...
meg-meg...
kül folyi...
A b...
rákonyók...
sabb; —
...
De...
Csil...
Bán...
Az u...
nyaka h...
megkétsz...
Ekk...
akadt a...
a véznát...
már hall...
Tom...
a távolb...
A c...
dermedő...
tanácstal...
felharsog...
hallható

levezetendő legnagyobb víztömegnek megfelel: „technikus terminussal“ élve: legkedvezőbb vízemésztőképességgel bír.

Hogy konkrét példával éljek, egy 30 cm. átmérőjű csövön keresztül, állandóan folyó víztömeggel, Ujvidék város lakosságát, az összes ivó és használati vízmennyiséggel elláthatjuk.

Október 6-iki ünnepély.

Az „Ujvidéki Polgári Magyar Daloskör“ az aradi vértanúk emlékére 6-án este az Erzsébet szálló nagy termében sikerült ünnepélyt rendezett. Sajnos, a látogatottság nem volt valami nagy. Ott láttuk Dr. Demetrovics Vladimir polgármestert, Balla Árpád, Königsdtler Ottó dr., Mayer József, Gály József városi törv. tagokat, Dr. Piukovich Sándor a függetlenségi párt titkárát, Pap Sándor szerkesztőt, Dr. Deák Imre városi tb. főorvost, Pummer Sándor ág. ev. igazgató-tanítót, Gögs Árpád tanítót, de a hivatalnok és értelmiségi karból több résztvevő nem akadt. Szomorúan kell ezt konstatálnunk, látszik, mennyire fogták fel a magyarság érdekét ezuttal magyarjaink. A műsoron a „Hymnus“ és „Szózat“ kívül egy „Szentelt hantok“ című kar, Bozsenik Béla főgimn. tanárnak lapunk hasábjain olvasható magas szárnyalású, eszmékben gazdag beszéde, Vujkovic Kaca urhölgy ügyes szavai (Szepessy: Bitófák beszédje) szerepelt. A karokat renkívüli ügyességgel vezette a társulat kitűnő karnagya, Léh Jakab.

Bozsenik Béla, a függetlenségi és 48-as párt társelnökének nagyhatású beszéde a következő:

„Emeljük a magasba szívünknek áhitatát! Emlékezzünk!

Emlékezzünk kegyeletos lélekkel, meleg résztvevő honfiszívvel!

Emlékezzünk a szomorúság könyveivel, a gyász minden keservével!

Van-e magyar ember, van-e jó hazafi, kinek tekintete nem irányul, kinek gondolata nem röpi október 6-án a véres Arad felé,

mely épen 60 év óta viseli a magyar nemzet Golgothájának elnevezését?

Van-e magyar kebel, hazafiasan dobogó szív, melynek fohásza az áhitat szárnyain nem lebeg Aradnak megszentelt térei felé, áldást rebegve, áldást mondva a nemzeti hősök nevére, áldást emlékeztükre, azokéra, akik 60 év előtt a mi szabadságharcosainkat vezették, ellenségeinket porig alázták és utoljára maguk szenvedtek a vértanúságban dicső halált, magasztos életüket áldozván fel a haza igaz és szent ügyéért, a nemzet szabadságáért; akik halálukkal megpecsételték az ország minden természetes és törvényes jogát. Érettünk is megbűnhödték a jövőt, hogy bennünket megváltsanak és ezáltal maguknak halhatatlanságot, nevüknek pedig a történelemben és egy egész nemzet hálátelt kegyeletében tündöklő sugaru, örökéletű dicsőséget szerezzenek.

A 60 év előtti modern Magyarország nagy fontosságú átalakulásának, annak a másfél évi időköznek számos nevezetes napja, sok ünnepi dátuma van. Mindezek közül kettő a legméltóbb emlékeztetőre. Az a kettő, amelyeket a nemzeti hálás érzület leginkább szokott megszentelni, a melyeket kiváló kegyelettel ünnepelünk: 1848. március 15. és 1849 október 6.

Ugy viszonylanak egymáshoz, mint a hajnal és az alkonyest: mint ez olyan hajnal, melyen a tavasznak, a feltámadásnak, a szabadságnak verőfényes napja ragyog fel és mint az olyan alkonyat, melyre hosszú, rémes éjszaka borítja reá sötét árnyait.

Az a lobogó lelkesedéstől sugárzó, utóbb vértől csepegő hősköltemény, a mi nemzeti epepeink, mely március tizenöt után következett, ugyanebből a naphól fakadt, innen indult ki. Ami dicsőség, fény, ragyogás, diadal tündöklök felénk 1848-49-ből, annak minden örömét, gyönyörűségét, mámorító emlékét egy szent íge, egyetlen jelszó: a március 15 foglalja magában, mint annak felette a március 15 nemzeti lobogója lengedez.

Ami gyász, sóhajtás, szenvedés, átok és gyötrelme érte és sujtotta a nemzetet, mindarra Október Hatodika terítette reá árnyékát, fekete szemfedőjét, fekete zászlóját. Mindannak emlékezete e naphoz fűződik, mindazt e napon siratjuk.

Eszünkbe jut ezen a napon Petőfi Sándorunk eltűnése, Világos, az árulók baljóslatu suttagása, megemlékezünk száműzöttjeinkről, a börtönnel sujtott 1700 hazafi szenvedéséről, vértanúinkról, a vesztőhelyekről: Aradon, Nagy-Váradon, Pozsonyban, Budapesten, a hol végbement a modern magyar nemzet megváltásának misztériuma, úgy mint márc. 15-én a nemzet feltámadásáé.

Az említettem és egyéb helyeken lettek a magyar nemzeti ügynek hősei vértanukká, miután ügyünk elbukott. Minden bukott nemes ügynek apostolai, hősei — kikiáltott bűnösök, — koldusok, földönfutók, vértanúk.

Ámde a vesztőhelyek megszentelődtek és az a kilenc bitófa, melyek a meggyalázás jeleinek készültek, mireánk nézve a megváltásunk szimbolumai, mint a Messias keresztje a Kálvárián, szentséggé avattatott és azóta tisztelet, szeretet és imádat tárgya.

Emlékezzünk! Emeljük ég felé szívünket! (Szónok elbeszéli a szabadságharc befejező eseményeit, az aradi kivégzést).

Délelőtt 10 órakor befejeződött a vérfa-gyaszto dráma utolsó jelenete.

A nap verőfénye kibontakozott felhőkárpitja mögül és aranyos sagara glóriával koszoruzta meg dicsőült arcukat. Ugy haltak meg, mint magyarokhoz méltó, erős férfiak gyanánt, halálfelelem, kétségbeesés, a gyöngeség minden jele nélkül.

A megfeszített és porba sujtott vértanúink közül heten manapság is a vesztőhelyen pihenik örök álmukat. Csontjaik elvegyülnek a honi hantokkal, hogy termékenyvé tegyék hazafias erényekben, táplálják reményünk rózsabokrát, nemzeti erényeinknek gyökérszárait, melyeknek a hazai talajba kell ereszkedniük.

Ha néha napokon át járja a legveszélyesebb, legelhagyatottabb folyosókat és soká elő nem kerül, rámondják társai: „ugy kell a bolondnak, mit kuncsorog, maradjon a helyén“. De ha visszatér, nem csodálkoznak azon, hogy hát hogy került elő?

Az izmok csak folytatják a fárasztó munkát. Hisz sok szén fogy el oda fenn, hát csak folyjon a veríték.

Noha ma a bányamunkások bensejét rossz sejtelmek gyötrik s munka közben is többször meg-megremegnek, — mégis megszakítás nélkül folyik a munka.

A bolond csodásképen nagyon vidor. Már rákönyöklött csákányára; dala is — hangosabb; — az utolsó strófánál tart.

... Örök homály, vak éjszaka,
De mégis van fény-csillaga,
Csillog a mécs, sugárt lövel:
Bányász legény szerencse fel!...

Az utolsó szó még el nem hangzott ajkán, nyaka hosszan előre nyulik, míg figyelme megkétszereződik.

Ekkor egyszerre az egész bányában elakadt a munka. Az ösztön újra megszólal, de a véznát nem belső hangja nyugtalanítja, ő már hall valamit.

Tompa moraj, majd erős csattogás hallik a távolból, füst és láng tör elő minden felől.

A csákányok kihullanak az ijedelemtől dermedő kezekből, míg a rémült tekintetek tanácstalanul merednek a semmibe. S ekkor felharsog a bolondnak, a véznának messze hallható hangja:

„A bányalég! ki menekülni akar, kövessen!“
S csodák-csodája! A legveszélyesebb pillanatban hogy bizik mindenki a bolondban. De ilyenkor az életösztönnek megvannak a helyes sugalatai.

Rohan a tömeg! Elöl a vézna s utána hosszú sorban a sok edzett férfi. — És most nem bolond már többé a bolond. Annál is inkább nem, mert már dereng előttük a föld feletti világosság halvány sugara.

De amint kiértek a szabadba s eszmélni kezdtek az üde levegőn, szórványosan már felhangzott:

„Ni, hogy mi magunktól erre a régi kijárára rá nem jöttünk, hisz naponta haladunk el mellette.“

Arra azonban, hogy a düledező folyosók labirintján keresztül mint találtak volna rá erre a rozzant, gazzal fedett kijáróra, nem gondolt senki.

Csak az öreg bányamérnök csóválta meg lassan ősz fejét s kérdé: „Hol a bolond?“

„Az ám!“ s csodálva észlelték, hogy nincs sehol. Keresésére pedig nem indulhattak, mert felhangzott a vészkiáltás: „a második tárnához minden ember!“ És futott is, akit a rémület meg nem dermedtet.

Támadt erre nagy lőtás-futás. Sebesen száguldó automobilonk érkeztek a közeli városból, hozva nagy tekintélyű, nagy állású egyéneket, akik mind parancsolni jöttek, de tenni nem.

A felvonógép megszakítás nélkül szállította föl a bányászokat. A bámész tömeg szívso-

rongva várta: mikor jő az első halott. — Hiába várták! Már az utolsókat is felhozta a gép. Épek voltak azok is, csak a félelemtől volt fakó az arcuk.

A sok „ur“, a szaktekintélyek ezt nem tudták megérteni. Összedugták fejüket, hevesen vitatkozva azon: mi vethetett gátat a bányalég áttérjedésének az első bányából a másodikba? Hiaz csak a minap törtek összekötő folyosót a két bánya között.

Haza érve ki is fejtették hosszú cikkeken tudományos nézeteiket s kaptak érte elismerést, jutalmat.

A napok pedig peregtek tovább; hetek is elmúltak a katasztrófa óta. Tehát megkisérelték a leszállást újra.

Nagy elővigyázattal haladtak az összekötő folyosó felé. Ám mennyire elámultak, amikor látták, hogy a végnylás be van falazva.

Az izgatott kíváncsiság háttérbe szorította az elővigyázatot. Neki estek a csákányokkal s feltörték. Áthatoltak rajta. Romhalmazoktól környezve, mint egy koporsóba, elszenesedett holttestre bukkantak. Föléje hajoltak, de nem lehetett megismerni, míg egy munkás ajkára mint röpke szó kisiklott: „A bolond!“

Az öreg bányász-mérnök kalapja után nyult, tettét követték a többiek is. Az ajkak megmozdultak, a szív imára fakadt.

Csak a föld felett nem ismertek kegyeletet, egy szélroham a föld mélyébe tört, végig bugva megtörte a siri csendet s bele markolt az elszenesedett holttestbe, magával vitte és szétszórta a sötét, nedves folyosókon.

Fordítsuk tekintetünket a pesti Ujéület felé! (*A szónok elbeszéli Batthyánnak és a pesti vértanúk kivégzését*).

Az osztrák hóhérok működése után siri csend lett az országban. A sötét börtönök megteltek, minden családban gyász, mindenütt szenvedés, tört szívek, törött remények. Az erőszak visszafojtotta a szabad lélekzetet. A szabad szó bilincsekben nyögő, ha ugyan már a kétségbeesés az ajkat el nem némitotta.

Ennyi gyalázatosság láttára felzudult Európa és a művelt világ közvéleménye. Megvevéssel, utálattal fordultak el Ausztriától.

Palmerston lord, Anglia miniszterelnök felszólította Ausztriát, a szövetséges Miklós cár figyelmeztette a bécsi kamarillát, hogy vessen réget a tömeges mézszárlásnak és ne irtsa ki a szabadságszerető magyar nemzetet.

Mekkora borzalmakat takar az a fátyol, mely reáborul a 60 év előtti zsarnoki bosszúállás vérengző eseményeire, irtóztató kegyetlenségére.

Ez az a fátyol, mely a nemzet és király kibékülésének szálaiból van szöve. De nem takarja el tökéletesen a hazának szenvedését, a rejtelmeket.

Igy érezzük a gyászos emléknapon, október 6-án. Lenge a fátyol, minden kis szellő meglebbenti és mi a 60 esztendő távolságán keresztül is oly élénken látjuk a véres eseményt, mintha tegnap történt volna.

A fátyolon itt látjuk vértanúink átszellemült arcát, a meggyötört haza siralmas állapotát; látjuk a hóhér munkáját és miként veri mellét a fenhéjázó kamarilla, hogy letiporta Magyarországot.

Nem is azért borul az a fátyol a 60 éves multra, hogy felejtsünk. Nekünk felejtenünk nem lehet, nem szabad! Ébereknek kell lennünk! Szemünket nyitva kell tartanunk!

Valahányszor ugynevezett válság van Magyarországon, mint jelenleg, olyankor érezzük, hogy emlékeink milyen elevenek, például a mai nap borzalmait hogyan túlulnak agyunkra és arra tanítanak, hogy a veszély nem múlt el, Ugy van. Ujra megismétlődhetik a múlt. Hiszen öt év előtt egy magyar államférfi, aki két balkezéről ismeretes, golyóval és bitófával ijesztgette a nemzetet, ha nemzeti követelményei mellett kitart. Nem sokára igen magas polcra légtelen nyomorral és szenvedéssel fenyegettek bennünket.

Minden veszedelem még nem tünt el, a múlt megismétlődhetik, mert a mi szabadságunk, az ország függetlensége, melyért vértanúink küzdöttek, még nincsen kiviva. — De vértanúink megdicsőülésében, a mi kegyeletünkben, emlékeinkben, abban a szentelt fájdalomban, melylyel a multat gyászoljuk, abban a lelkesedésben, melylyel a történelem örömnapijait ünnepejük, a hazaszeretben zálogát birjuk a biztos sikernek, a jövőre diadalmak, hogy kivivjuk a haza függetlenségét.

Igen, mi emlékezünk és nem felejtünk!

A felejtés köde nem borítja a mi hagyományainkat. Nemzeti szerencsétlenséget jelentene, ha felednénk, méltatlanok lennénk történelmünk nagy alakjaihoz, ha hűtlene lennénk hozzájuk. Inkább magunk is feküdjünk le a hideg sir ölébe. Mihelyt lemondunk nemzeti eszményeinkről, önállóságunkról, már is elvesztettük létjogosultságunkat, jövőre való reményünket.

A feladás ködének nem szabad borulnia a mi multunk tanulságaira.

A ködnek nincsenek villámai. Lomha tömeg és a föld sarához tapadó anyag az. Pedig jöhetnek idők, mikor a létfentartás ösztöne megköveteli tőlünk, hogy önvédelemből kardot

ránthunk, újra vihart támaszunk és újra villámot szórjunk ellenségeinkre, akik nemzeti szent örökségünktől akarnak megfosztani, a zsarnokokra, akik hóhéraikat küldik hozzánk, hogy a bitófa alatt fiainkból kitapossák az életet.

Igen! mi emlékeinket őrizzük, nem pazaroljuk, nem tékozoljuk el.

Ha felejtenénk, ha megtagadnók, a vértanúinknak megmaradna halhatatlanságuk, de mi állnánk megvetetten, megcsufoltan a világ előtt.

Emlékezzetek és ne feledjete!

Ámde, hogy senki félre ne értse szavaimat, hangsúlyozni kívánom, hogy nem azért lebbentem fel a fátyolt október 6-ról, nem azért idézem a multak emlékeit, hogy onnan táplálkozzék a gyűlölet tüze, a megtorlást lihegő bosszuszomj. Ilyen érzélem nem fér össze a gyászszal, a borongó emlékezettel és a kegyelet ábitatával. Akik 60 év előtt ellenünk vétettek, rég sirban nyugosznak, míg a nemzet túlélté őket.

Mi őseink erényeiből és példájából okulni akarunk. Azokból a példák, melyek a haza szeretetét valósággal reánk parancsolják.

Mi hasznunkra akarjuk fordítani a szenvedéseink tanulságait.

A népek történetéből tanuljuk, hogy a megpróbáltatások, küzdelmek megedzik, megacélozzák a nemzetek lelki és testi erőit. A balsors és elnyomatás, a kegyetlen üldözés, vérontás, rabkenyér, vértanu-halál a népek lelkét, elméjét, szívet megtermékenyíti hatalmas érzésekkel. A szenvedésnek tisztító ereje van, mint azt a drámai remekekben tapasztaljuk. A szenvedés megtölt életöszttönnel, életre vágó gondolattal, elszánt tetteróvel. A méltatlan lealázás szüli a lélek felemelkedését. A gyilkos igazságtalanságból kél ki a diadalmas jog. A hazafiak letarolt életéből támad a népek szabadsága. Példa a mai Törökország és Oroszország.

Emlékezzetek és ne feledjete! Okuljatok!

Emeljük ég felé szívünk áhitatát!

Imádkozzunk! Tekintsünk Arad felé!

És te esti szellő, október hatodikának sutogva suhanó esti szellője, mely a nemzet történelmi emlékü gyásztemetői felé lengesz, vidd el, vidd üdvözlésünket vértanúink szellemének, vidd el halás imánkat, áldó szózatunk hangját, melylyel nekik hódolunk!

Éljen a független Magyarország!

HIREK.

Vár. törvényhatóságunk e hó 7-én Dr. Balla Aladár főispán elnöklete alatt élénken látogatott rendkívüli közgyűlést tartott, melynek egyetlen tárgyát az ártézi fürdő bérlete képezte. A közgyűlés éber figyelemmel kísérte Profuma Béla alpolgármester kimerítő előadását és ennek kapcsán a gazd. bizottság javaslata alapján egyhangulag s helyesléssel magáévá tette a tanács javaslatát, mely szerint az ártézi fürdő Mayer József és neje vállalkozónak adatik bérbe, még pedig a szerződéses feltételek mellett 12 évre évi 20,500 koronáért. A közgyűlés egyszersmind kimondotta, hogy e határozat a közérdeknél fogva csak birtokon kívül felelbezzethető, bérlet pedig tartozik a tanácstól nyerendő felhívástól számítandó 8 nap alatt a bérletet átvenni.

Áthelyezés. Az igazságügyminiszter Dr. Franz József nagykátai és Zöld József Aladár *ujvidéki* j. b. albirákat kölcsönösen áthelyezte.

Patronage-gyűlés. Az „I. Ujvidéki Négyület” a helyi patronage-bizottság megalakítása céljából f. hó 16-án d. u. 4 órakor a beltéri katolikus Kör nagy termében rendkívüli közgyűlést tart.

Beszámolás a vasutas árvanapok eredményéről. Ujvidék állomáson elhelyezett négy perselyben összesen 287 korona 61 fillér, a gyűjtőiveken 512 korona 39 fillér folyt be, a gyűjtés végeredménye tehát 800 korona. — A hölgybizottság ez uton is őszinte hálával és köszönettel adózik Ujvidék sz. kir. város n. é. közönségének. Az egyes gyűjtőiveken a következő adományok folytak be: *Hoffmann Miksáné* gyűjtőívén adakoztak: Hoffmann Miksa 5 k., Kunvald Pál 10 k., Dr. Kovács Bódog, Vajda Dezső, Gold Béla 2—2 k., Bachrach Lajos, Dr. Schossberger Sándor, Dr. Deák Imre 1—1 k., Patak család, K. 2—2 k., N. N., Dr. Zvitán 1—1 k., Villamtelep 20 kor. Összesen 50 kor. *Náray Lajosné* és *Ligeti Piroská* gyűjtőívén: Dengl Alajosné 50 kor., Szlávi 1 k., Ipar- és keresk. bank 5 k., Ujvidéki Népbank 2 k., Első magyar ált. bizt. trs., Pesti magyar keresk. Bank, Matica 5—5 kor., Kassovitz Zsigmond 2 k., Ujvidéki Takarékpénztár 10 k., Kovács János 1 k., Popovits Miso 60 f., Kunde József 20 f. Összesen 86.80 k. *Pap Rudinusz* gyűjtőívén: Dr. Szlezák Lajos 10 k., Kocsy, Petzi Popovics 4—4 k., Belohorszky, Dungserszky I-né 3—3 k., N. N., Witz Ferenc, Findeisen, Berczeller, Adamovichné, Dr. Adamovich, Dr. Radovanovics, Eremits Izabella, Ivkovics Milan, Dr. Wagner Vilmos, Nikolits Gyorgye, Dr. Korény Schek 2—2 k., N. N., Freud Béla, Novakovics Bogdán, Dr. Baics, N. N., Paul Keresztély, Tikmayer, Tiborné, Vig Vilmos bankháza, Knaute Lajos pü. biztos, Nemesszeghy Endre pü. szemlész, N. N., Dr. Balázs, Dr. Mócs Sándor, Dr. Wertheim Gyula, Dr. Gosztovics Pál, Dr. Nagy, Rehák, Dr. Lustig, Dr. ifj. Szlezák, Oláh, Dr. Fischer, Dr. Kengyelacz, N. N. 1—1 k., Karácsonyi 80 f. Összesen 72.80 k. *Előcsarnokban* elhelyezett gyűjtőívén: Várady Lajos 10 k., Hajnal Márton 5 k., Dimovits Miklós 2 k. Összesen 17 k. 5852 sz. gyűjtőívén: Hollós Mártonné 5 k. Kereskedelmi és polgári iskola gyűjtőívén: 5 k. 33. 5859 sz. gyűjtőívén: Kir. kath. főgimnázium 13 k., Dr. Gavanszky Tivadar 2 k., Kovácsy István 1 k. Összesen 16 k.

Szerencsétlen tolatás. Antal András 37 éves vasuti tolatási vezető e hó 6—7. közti éjjel az ujvidéki vasuti állomáson, midőn u. n. állomásrendezést végeztek, a rendezett vágányon kocsikapcsolással volt elfoglalva s midőn a bekapcsolt kocsik közül kijött, elcsuszott s a rajta áthaladó kocsik összeroncsolta testét. Súlyos sebekkel a kórházba szállították.

Az ujvidéki rendőrbjelentési hivatal szeptember havi ügyforgalma a következő volt: ujvidéki lakosok új felvétele 73, lakváltásuk 252; cselédek új felvétele 40, helyváltásuk 526; idegenek magán háznál 92, vedéglőkben 863. — Mint központi kézbesítő hivatalhoz kikézbítésre beérkezett 1636, ezek közül sikerrel kézbesített 1612 darab. Értesítések adtak összesen 1749 esetben, még pedig 1514 eredménnyel. — Kiadatott kühoni utlevél 106, igazolási jegy 15, cselédkönyv 20. — Megfigyelő lap összesen meg lett fektetve 710.

Iparosok figyelmébe. Tudomására hozzuk minden iparostársunknak, hogy mi az iparostület alapszabályait hivatalból még nem adtuk ki; miután az egyes megváltoztatásokat a miniszterium még nem hagyta jóvá, mihelyt kiadjuk, mindenkinek i n g y e n elküldjük. Akik

az elmult nem általu azt saját é Az ujvidé

Anyal hivatalnál 16, még p

A baj hatósága e könyvbene renc minis Rajk Alad taszéki hi

Öt év Károlyné, vállalkozói szabadkai ahová férj a kórházba kalauz kis dulása ére az öt éven

Fran áll, de m Már ezelő tetett egy gon s ebb mely épp pagne“-i matja a l rését is m

Felhl elején a sának en évkönyve arra kér tert, kóm tos címét céljából e kozók La Erzsébet- hasznára ne mulas mi a cim

A vi ben oly jó ízű és ható a h minden g

A le mondható Földes-fé hódította is haszná mindenu mitessert

K a legkon jét veszi ség gyon a kik el 1—5

Az Emulsió lésánál a fele módz jegyét — a — kérjük lembe v

az elmúlt héten alapszabályokat vettek, — nem általunk kiküldött házalótól, — jelentsék azt saját érdekükben az ipartestület irodájában. Az ujvidéki ipartestület előljárósága.

Anyakönyvi hírl. Az ujvidéki anyakönyvi hivatalnál e hó 1—8-ig bejelentett születések 16, még pedig 7 fiu, 9 leány; meghalt 23.

A bajalak hálája. Baja város törvényhatósága e hó 5-én tartott közgyűlésén jegyzőkönyvben örökitette meg háláját Kossuth Ferenc miniszter, Ambrozovics Lajos főispán és Rajk Aladár képviselő munkájáért a baja-bátságos hid létesítése miatt.

Öt évig az elmebetegek között. Molczer Károlyné, egy duszgazdag szabadkai építkezési vállalkozónak hites felesége 5 évig volt a szabadkai kórház elmebeteg osztályának lakója, ahová férje szállította be. E hó 5-én távozott a kórházból rokona, Kovács István vasúti főkalauz kíséretében, aki legtöbbet tett kiszabadulása érdekében s akinek házában pihenni ki az öt éven át elszenvedett izgalmakat.

Franciaország a szőlőkultúra magas fokán áll, de ma már erős versenytársai vannak. Már ezelőtt tíz évvel francia szőlőfajokat ültetett egy életrevaló cég nálunk Magyarországon s ebből készült a hírneves „Andrényi Sec”, mely éppen ezért birja a jellegzetes „champagne”-i szint. Behizelgő illata, üdítő friss zamata a legnagyobb igényű gourmand elismerését is megnyeri.

Felhívás az építőiparosokhoz. A jövő év elején a Vállalkozók Lapja 30 éves fennállásának emlékére megjelenik a „Vállalkozók évkönyve és címtára”. A címtár szerkesztősége arra kér minden építész, mérnököt, építőmestert, kőművesmestert és építőiparost, hogy pontos címét a címtárba való ingyenes felvétel céljából egy levelező lapon tudassa a Vállalkozók Lapja szerkesztőségével Budapesten, Erzsébet-körút 8. szám. Minden építőiparosnak hasznára van, ha címe közkézen forog, senki ne mulassza el tehát azt a kis fáradságot, ami a cím e közlésével jár.

A visszatetsző szaga és íze következtében oly nehezen bevehető csukamájolaj végre jó ízű és könnyen emészthető állapotban kapható a híres „Scott-féle Emulsió”-ban, mely minden gyógyszerárban árusítatik.

A legkedveltebb araszépitő, mely joggal mondható páratlanul, kétségtelenül a híres Földes-féle Margit-crème, mely valóban meghódította a világ hölgyközönségét. Sőt urak is használják, mert teljesen ártalmatlan, a bőr mindennemű tisztálanságát, szeplőt, pattanást, mitesszert stb. néhány nap alatt eltávolítja és

Kanyaró után

a legkomolyabb betegségeknek biztosan elejét veszi a **SCOTT-féle EMULSIÓ**. Az egészség gyors visszaszerzése meglepi mindazokat, akik először tesznek kísérletet a

1—5

SCOTT-féle EMULSIÓ-val.

A SCOTT-féle Emulsió csakis annak köszönheti nagy hírnevét, hogy összes alkotórészeiben fenntartja legnagyobb fokú tisztaságát.

Nagyon megfelelő az elkenyézettett inyek és a meggyengült emésztésnek.

A SCOTT-féle EMULSIÓ a legkiválóbb. Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.

Kapható minden gyógyszerárban.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjéjét — a halászt — kérjük figyelembe venni.

az arcot üdévé, fiatallá varázsolja. Nemcsak az arcbőr, hanem a nyak, váll és kéz fehérítésére, finomítására is használják. Hölgyeink elragadtatással szólnak gyors és biztos hatásáról. Nagy tévely 2 k., kicsi 1 kor. minden gyógyszerárban. Postán küldi: Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Ferromanganin évek óta kedvence a vérszegényeknek, sápkórosoknak és gyengéknek, miért is nem szabadna egy családban sem hiányoznia, vértképző és erősítő szer, amelyet ezren és ezren próbáltak már ki és elsőrangúnak ismertek el. Ferromanganin szerencsés összetétel, mely beleviszi a vérbe a hiányzó alkotórészeket, a testet erősíti, egészséges és viruló kinézést kölcsönöz. Ezen kiváló tulajdonságain kívül előmozdítja az étvágyat és az emésztést s megszünteti a bélfájdalmakat. — Vérszegénység és sápkór sápadt kinézést kölcsönöznek, a szem körül fekete karikák képződnek, szívdobogás, hátfájdalom, gyengeség, lélekzet hiány, fejfájás, idegfájás, étvágytalanság, hányás és altesti fájdalmak járnak nyomába. — A Ferromanganin alkalmazásával annak kiváló értéke rögtön bebizonyul: ize kellemes, öreg és fiatal egyaránt szívesen veszi, nem mint a legtöbb más gyógyszert, melyeket a beteg ellenszenvvel vesz magába. Vásárlásnál ügyeljünk, hogy valódi Ferromanganint kapjunk. Védjegye Ferromanganin a leányfejjel a borítékon és a címkén. Ára üvegenként 3-50 korona, kapható minden gyógyszerárban, de biztosan Ferromanganin Cie. Budapest VI. Király-utca 12. szám.

A baccscenttamási állomás bővítése. A baccscenttamási állomás már régebb idő óta szűknek bizonyult. Ezt a lehetetlen állapotot akarja megszüntetni a m. kir. államvasutak szegedi üzletvezetője, amikor versenytárgyalást hirdet a baccscenttamási felvételi épület bővítési munkáira. Pályázati határidő okt. 22-ike.

A Magyar Nemzet Pádual Szent Antal Temploma javára rendezett országos gyűjtés fényes sikerrel kecsegteti a mozgalmat vezető Pádual Szent Antaltól nevezett Zuglói Kápolnaegyesületet. A gyűjtőívek szétküldése még javában folyik s az iroda nem győzi kielégíteni a gyűjtőívet kérők számát. A legszegényebb vidékről is 10—20 fillérenként tekintélyes adományok érkeznek, az egyesület óhaja a legteljesebb mértékben fog valóra válni, mert csakugyan fillérek árán megváltott homokszemekből fogja valóban szegény módra összehordani a szegények atyjának templomát, amely így igazán a „Magyar Nemzet Pádual Szent Antal Temploma” lesz. Ez a nagy pártolás egyrészt annak az általános tiszteletnek tulajdonítható, melylyel hazánk katolikusai szent Antalt körülveszik, másrészt az egyesületnek azon bizalmat keltő eljárásából ered, melylyel a gyűjtést rendezi. Más gyűjtéseknél ugyanis nem volt szokásban az adományozott összegnek nyugtázása. Ezzel szemben az egyesület már a gyűjtők helyzetét is megkönnyíti, mert 10, 20 fill. és 1 koronás igazolójegyeket küld az adományok nyugtázására. A kiküldött összegről ismét elismervényt küld, míg az 5 koronát meghaladó adományért szép emléklappal kedveskedik. Aki pedig 200 koronát adományoz, vagy gyűjt, annak nevét a fémlapból készült „Örök könyv”-be a templom alapítói közé veszik s adományáról alapító tagsági oklevelet kap. Visszaélések elkerülése végett ezuttal figyelmezteti az egyesület az adakozni szándékozókat, hogy csak előtűk ismerős egyén utján s mindenkor megfelelő értékű igazolójegy ellenében adakozzanak. Kiseb adományok bélyegeken is beküldhetők. Az egyesület jötevőinek szándékára az ideiglenes szent Antal kápolnában hetenkint szent misét ajánl fel. Minden ezen ügyre vo-

natkozó felvilágosítással készséggel szolgál a „Pádual Szent Antaltól nevezett Zuglói Kápolnaegyesület” irodája, mely Budapesten, (Zugló) VII. Angol-utca 29. a. Drégely Dezső egyesületi titkár vezetése alatt működik.

T. olvasóink figyelmét felhívjuk a közzétett Vig Vilmos cég hirdetésére.

Naponta érkező osemegé ujdonságok óriási választéka **Wagner** csemegé-üzletében Ujvidék.

Osikos és „Henneberg” selyem, 1-35 kor.-tól
Kookás feljebb, hőmentve
Shantung és vámmentesen.
Amue Minta postafordul-tával.

Selyem

Megrendelések bármely nyelven intézendők:
Seidenfabrikt. **Henneberg** in Zürich.

Minden külön értesítés helyett.

Krishaber Manó és Stauber Irma tisztelettel tudatják, hogy folyó évi október hó 4-én házasságot kötöttek.
Ujvidék, 1909. október hó.

Nyilt-tér.

Kiméljen meg az olyan nyilatkozattól,

hogy mindent megkísérelt és hogy semmi sem használt önnek. Használt talán Fay valódi szodeni ásványpasztilláját is? Nem, mert különben nem lenne ilyen szájalomramoltóan meghűlve. De nekem szükségem van embereimre az üzletben és nem járja, hogy mindenki otthon maradjon hurutjának kiizzadása végett. Vegyen Fay-féle valódi szodeni ásványpasztillát és megszabadul a hurutól — azt sem tudja, hogyan és a dolgát is végezheti. Egy skatulya ára csak 1 k. 25 fill. és olaszban és kényelmesebben egyáltalán nem is szabadulhat meg a hurutól. Kapható minden szakmába vágó üzletben. De bármiféle utánzatot határozottan vissza kell utasítani.

Vezérképviselő: Ausztria-Magyarország-
ra: W. Th. Guntzert, Wien, IV. Gr. Neugasse, 17.

Felelős szerkesztő: **Pap Sándor.**
Laptulajdonos: **Balla Árpád.**
Igazgató: **Zanbauer Ágoston.**

Olvasd!

Olvasd!

A Hadzsits Szvetics-utca 13. és Gyik-utca 11. számú sarokházban több éven át fenálló csinosan berendezett és jóforgalmu

SZATÓCS-ÜZLET

más vállalkozás miatt eladó.

Bővebb a tulajdonosnál.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régjonak bizonyult háziszor, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult **köszvényél,** oszónál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt be-
vásárlaskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti
üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel
és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van
csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K2.—
és ügyszólván minden gyógyszerárban kapható. —
Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerára az „Arany oroszlanhoz”,
Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

FIATAL KÖTÉLYÁRTÓSEGÉD,
tornaszerek és függőágyak készítésére
felvétetik. SEFFER ANTAL, BUDAPEST,
IV., KÁROLY-UTCA 1.

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a
Réthy-féle **cukorkánál.**
Vásárlásnál azonban vigyázzunk és határozottan **RÉTHY**-féléit kérjük, mivel sok haszontalan utánzata van.
1 doboz 60 fillér.
Csak **RÉTHY**-féléit fogadjunk el!

R O P S

biztonsági
gyorsfőző.
Tűzveszély
kizárva.

Ha felborul, elalszik

Szesz ki nem folyhat.

Szeszfogyasztásban igen takarékos.

Kapható minden jobb vasáru és háztartási cikkeket árusító üzletében.

Ha valahol nem kapható, szíveskedjék hozzánk fordulni.

Képes prospektus ingyen és bérmentve.

ROPS Fémáru Részv.-Társ.

BUDAPEST, V., Külső-Váci 74. 78.

Helybéli elárusítók:

Regényi István, Vogel Henrik,

Tóth Antal, Anton Georgievic,

Josef Klesz & Sohn, Dietzgen

Imre fiai, Leopold Derner.

8-50

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ
BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNYVIZ
ÜDÍT-GYÓGYIT

Vese- és hólyagbajoknál, a vesemedence idült hurutjainál, húgykő- és fűvényképződésnél a légutak és a kiválasztó szervek huertos bántalmainál kitűnő hatásának bizonyult.

Orvosilag ajánlva.

Képviselet és főlerakat: Dietzgen Imre s
4-10 Fia cégnél Ujvidék.

TŰZIFA.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a volt Szerb kereskedelmi egylet fátalepét átvettem és mindenféle jó tűzifát újból hozattam, melyet igen mérsékelt ár és jó mérték mellett árusítani fogok. A n. é. közönség támogatását kérve maradtam

1-4

Tisztelettel

GLOZSANSZKI VISA

tűzifatelepe az örmény temp. mögötti országuton.

TÖRLEY
PEZSGŐ

Mint főelárusító
csakis eredeti
árban árusítok
sorsjegyeket.

HUZÁS MÁR

NOVEMBER HÓ 18. és 20-án

KEZDŐDIK!

HUZÁS MÁR

NOVEMBER HÓ 18. és 20-án

KEZDŐDIK!

A hivatalos nyeremény
jogyzékot minden felszo-
lítás nélkül is, a huzás
után azonnal megküldöm.

HA
kevés pénzzel
nagy
nyereményhez
akar jutni,
vásároljon
VIG
bankháznál
Sorsjegyet!

VIG VILMOS
BANKHÁZA

A MAGY. KIR. SZABADALMAZOTT OSZTÁLYSORSJÁTEK

EGYEDÜLI FŐELÁRUSÍTÓJA

UJVIDÉK, KOSSUTH LAJOS-UTCA 50. SZÁM.

TELEFON: 149.

TELEFON: 149.

Árak : $\frac{1}{8}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{1}$
k. 1.50 k. 3.- k. 6.- k. 12.-

HA
kevés pénzzel
nagy
nyereményhez
akar jutni,
vásároljon
VIG
bankháznál
Sorsjegyet!

A megrendeléseket
kérem azonnal feladni,
mert röviddel a huzás
előtt sorsjegyeim rend-
szerint már mind el
vannak adva.

HUZÁS MÁR NOVEMBER HÓ 18. ÉS 20-án KEZDŐDIK.

NYEREMÉNYEK — A LEGNAGYOBB ÖSSZEGET IS — AZONNAL KIFIZETTETNEK.

Pontos, megbízható
és
Figyelmes
Elintézés.

Hölgyeknek fontos!

A nagyérdemű hölgyközönségnek bátorodom tudomására hozni, hogy

női divattermemet

megnagyobbítottam és külön-külön angol és francia osztályt létesítettem

Továbbá párisi és bécsi modelleket és a francia szabásu toalettekben elsőrangú szakerőket személyesen szereztem be úgy, hogy abban a helyzetben lehetek, hogy a legkényesebb ízlést és igényeket is kielégíthetem. Mindamelllett *olcsó árakat* csinálók s összes igyekezetem oda irányul, hogy nagyra becsült megrendelőimet kielégíthessem.

Becses pártfogásukat remélve, vagyok legmélyebb tisztelettel

3-6

WEITH HERMANN
női divatterme.

Ujvidék II. Rákóczi Ferenc-utca 28. sz. I. em.

Matkovits

szobafestő
és mázoló

Rókus

KOSSUTH LAJOS-UTCA 45.
ÖRMÉNYTEMPLOMHÁZ.

Irodai

gyakornokot, ki
már állásban volt,
keres

Weinfeld Fülöp József.

VISSZATÉRT

Schubert Mária, okleveles nyelvtanítónő (a vizsgát nemrég Oxfordban tette le).

Kérem a jelentkezéseket német, angol, francia és olasz órákra Szűcs-utca 6. II. em. küldeni. 2-2

Acélgörredőnyt

I a minőségűt ajánlunk kartellen kívül, azonkívül

faredőnyöket

(ablaknak, ajtóknak).

lécaredőnyöket

(különböző színekben.)

ponyvazszerkezeteket

stb.

E. S. Rosentals Erben

Bécs (Wien XV. Rosi-nagasse 19.

1-3

WAGNER TESTVÉREK,

UJVIDÉK.

FÜSZER-, KÁVÉ- ÉS CSEMEGE KERESKEDÉS.
CSEMEGE ÁRUKBAN DÉLMAGYARORSZÁG
LEGNAGYOBB ÉS LEGVÁLASZTÉKOSABB
RAKTÁRA.

Üzlet áthelyezés!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy üzletemet

Kossuth Lajos (Fő)-utca 23. szám

alá fogom áthelyezni.

Az átköltözködést megkönnyebbitendő, az összes *arany-, ezüst, és ékszer árut, fali, zseb-, inga-, ébresztő, stb. órákat, valamint argentor-ezüst, Chinaezüst és mindenfajta optikai árut*

meglepően olcsó árakon bocsátom eladásra.

Mindenkinek saját érdekében áll tehát ezen alkalmat felhasználva *rendkívül olcsón bevásárolni.* — Mindenféle *régiségeket* veszek, u. m.: régi porcellánt, képeket, pénzeket stb. stb. Tisztelettel **KRAUSZ SAMU**

órász., ékszerész, látszerész **UJVIDÉK, Ferenc József (fő)-tér 3. szám**
WAGNER Testvérek-féle házban.

Hölgyek

részére nélkülözhetetlen.

Legjobb szépítőszert a

FÖLDES-féle **MARGIT** CRÈME.

Pár nap alatt biztosan eltávolít szeplőt, májfoltot, pattanást, bőrtakát (Mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és az aroot tohorré, simává varázsolja, üdít és flafallit.

Ára: kis tégely 1 korona, nagy 2 korona.

Kiváló toilett-cikkek: Margit-hölgypor (3 színben) 1.20 k., Margit-szappan 70 fill., Margit-fogpép 1 kor., Margit-arevix 1 korona.

Kapható: Ujvidéken, Grossinger Károly, Lukács Zsigmond, Nenadović VI. Vuits János, Klein Oszkár drogeria.

Globin
a legjobb crème cipők

tartós fényesítésére,
a bőrneműeket
puhítja és hosszú
időre megőrvi.
Mindenhol kapható.

SZERÉMI BOROZÓ

41-50 UJVIDÉKEN.

- Kenyér-utca 23. szám -
a Központi hitelintézettel szemben

Ebben a borozóban kizárólag Schwarz József úr legkitünőbb saját termésű borai saját főzési bartörkölye és szilvioriumi Kamenicán a Paraga hegyen fekvő 20 holdas szőlőjéből poharankint és zárt palackokban mérsékelt áron kerülnek kimérésre. ---

Megrendelések hordókban 50 litertől feljebb Schwarz Testvérek c. irodájában Haltér 12. alatt --- alatt felvétetnek. ---

Az étkezöben lehet jó és olcsó ételeket kapni.

Kolmayer Helén

üzlethelyiség-változtatása.

Ezennel t. vevőimnek szíves tudomására hozom, hogy üzlethelyiségem folyó augusztus 1-óta Kossuth Lajos-utca 22. szám alatt van s hogy ezentul is a legujabb párizsi és bécsi model-kalapokat tartom raktáron, még pedig nagy választékban és mérsékelt árak mellett.

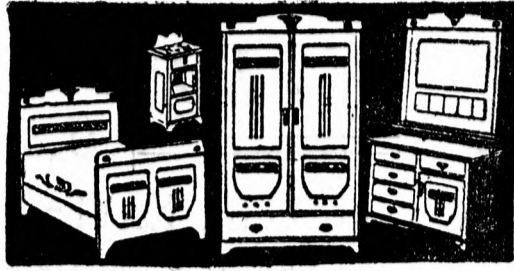
3-3

SZULTÁNFORRÁS**A húgyhajtó és húgysavoldó vizek királya, bór- és dús lithion-tartalmu ásványvíz.**

Kiváló vegyi összetétele következtében sikerrel alkalmazható vese-, húgykő- és hólyagbajok eseteiben, valamint cukorbetegségeknél, csúzos bántalmaknál; továbbá a légző- és emésztőszervek hurutos bajainak gyógyítására

Igazgatóság: Budapest, IV. Ferencz József-rakpart 22.
Kútkezelőség: EPERJES.

Ujvidéken kapható minden fűszerkereskedésben.

NÁLUNKminden hitelképes,
tisztességes egyén**B U T O R**szükségletét olcsón és könnyű fizetési
feltételek mellett szerezheti be.**GROSZ és KRAUSZ**

nagy áruháza a „Tigrishez“

Telefon 24. UJVIDÉK. Telefon 24.

Gyermekkosci különlegességek.

9-50

É R T E S I T É S !

Ezennel értesitem a nagyérdemű úri közönséget, hogy az eddig Kossuth Lajos-ut 25. sz. a. fennállott és jó hírnévnek örvendő

ANGOL ÚRI-SZABÓ ÜZLETEMET,

melyet tetemesen megnagyobbítottam és a mai modern kor igényeinek megfelelőleg a legjobb munkaerővel berendeztem, Kossuth Lajos-utca 51. sz. a. Teubner-féle házba (a főpostával szembe) helyeztem át.

Üzletemben a legnagyobb pontossággal és izléssel készülnek úgy elsőrendű angol uri, valamint egyen- és papi-ruhák, a lehető legszolidabb árban.

Állandó raktáron van a legfinomabb, valamint legdivatosabb angol-skót, francia és honi gyapjú-szövetekből nagy választékban.

Bátorkodom biztosítani a nagyérdemű úri közönséget, hogy munkám kivitelével, valamint vizsgálóit modern szabással a legkényesebb izlést és igényeket is kielégíthetem.

A kiváló szakismeretem indokolására vagyok bátor hivatkozni sok évi külső és belföldi nagy cégeknél tapasztalataimra, a nagyérdemű úri közönségnek figyelmébe ajánlani arany- és díszéremet, valamint a budapesti magyar kir. technológiai iparmúzeum szabómesteri tanfolyamán a szabászatbót és az úri öltözködés keretébe vágó összes szakirányokból 1909. évben tett vizsgámat.

Mindezek tekintetbe vételével kérem a nagyérdemű úri közönséget: szíveskedjenek megbizásaikkal felkeresni s ezen úton meggyőződni kiváló szakismeretéről, a modern és pontos kiviteltől, valamint a szolid és mérsékelt árakról.

Beesés pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

Ujvidék, 1909. szeptember hóban.

BALOGH ISTVÁN,

angol uri-szabó.

2-2

Futókocsik, kétkerekű kocsik, homokfutókocsik, hajtókocsik, vadászati hajtókocsik, coupék nyitott és félfedeles kocsik, landau kocsik, omnibuszok mentőkocsik, halottaskocsik

valamint mindennemű

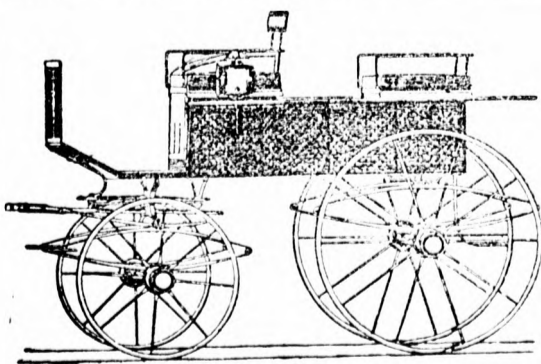
luxus- és üzleti- kocsik a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig.

Első délmagyarországi koci- és gőzhajlítógyár gőzfűrésztelep

REICH MÁTYÁS ÉS LEBHERZ KÁROLY

Megyei — Interurbár. Telefon 134.

UJVIDÉK, (a Limán-on).

Hajlított kocslalkatrészek nagyban gyártása.

Használt kocsik javíttatnak vagy becseréltetnek.

... Legujabb kitüntetés: ...
... London 1908. arany érem. ...

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.